

28. 8. 47

Noc: Vznešená prostota a tichá velikost; ano, ticho! Ticho oněch tichých v zemi! Pietisticko-humanitní ticho. Ptám se: Ticho před kým? Ticho se stává polemickým pojmem oproti barokní vřavě. To je to nanejvýš konkrétní na tomto tichu a této vznešené prostotě. Rousseau coby archeolog; probuzení radostných pocitů při vykopávkách Řecka.

Cože byla ta údajná trahison des clercs? Taková trahison existuje; clercs byli zrazeni potupněji než král Petr Jugoslávský; vydání penězům a davu, a když hledali ochranu u státu (byl to prominutelný omyl, omyl, jenž dokázal, že měli ještě historické vědění), když hledali ten jediný azyl, bylo jim to vyčítáno jako trahison. Odporní podvodníci; ničitelé azylu. Ale Bůh vymění i lež v ústech lháře a dá jí význam pravdy: trahison des clercs může znamenat také zradu spáchanou na clercs; genitiv „des clercs“ může být genitivus objectivus a pak vystihuje to podstatné: zničení auctoritas spiritualis duchy, kteří zalezli k Pánu světa.

Projev Enrica Corradiniho, Florencie, 8. února 1925: re-présentant le f.[achisme] comme la revolution de l'État (sic) contre la prédominance des intérêts privés. To je tedy Sallustius contra pecuniam prchající k Caesarovi, panna k obchodníkovi s bílým masem, chudáci clercs; stát, ke kterému se Corradini uchýlil, chtěl být caesarovským impériem. Klasicismus byl k němu dodán návdavkem.

Stát = suverenita = decize = ukončení občanské války ve státě (který vzniká teprve právě v jejím důsledku). Světová vláda také ukončením občanské války? Ne, nýbrž kombinací

války podle mezinárodního práva a občanské války. Tacitus *Hist. I,2: bellum externum et civilia permixtum.*

Otto Brunner (*Land und Herrschaft*, 1939, s. 170): Na půdě středověkého Okcidentu suverénní síly neexistovaly a nebyly možné. Během velkého sporu v boji o investituru se církev spojila s lokálními silami, a tak ustavila „situaci, v níž se králové a knížata nemohli mezi církví a lokální mocí probojovat k suverénní pozici“. Žádná suverenita mezi duchem a zemí! Nebo dokonce: Žádná suverenita kromě pot.[estas] spirit.[ualis]. Zoufalá jednota, jednota zoufalství, tato čistě decizionalistická suverenita. Jednota jen v případě nouze a jen ve výjimečném stavu. Brunner říká (s odkazem na K. H. Ganahla, *Studien zur Geschichte des kirchlichen Verfassungsrechts im 10. und 11. Jahrhundert*, 1935, s. 7), „že problém suverenity mezi státem a církví rozhodně nelze otevírat před bojem o investituru“. Ani císař, ani kníže, ani papež nebyli skutečně suverénní. „Dokud ale (na půdě středověkého Okcidentu) neexistovaly suverénní síly, nemohlo se prosadit rozdělení idey práva a pozitivního práva“ (s. 170). (Odpadá tedy pot. spirit. – suverenita – pozitivní <...> legalita: srov. Lamennais, s. 5 nahoře: Jsme pořád ještě před rokem 1848!!)

Odpoledne: Hluboce zasažen článkem Willyho Haase z května 1932 *Eine neue politische Lehre* v [týdeníku] *Literarische Welt*. Nazývá mě nihilistou, definici přítele a nepřítele skrytou a nejhorší neutralizací, prázdnou skořápkou, protože abstrahuje od jediné konkrétní příčiny nepřátelství, totiž od současného materiálního, tedy třídního nepřátelství proti buržoazii, tím je neutralizována, a je tedy sama zcela politická. Přitom nesprávně sugeruje nepřítele jako něco, co „lze z tohoto světa odstranit ničivou válkou“. Jak zvláštní. Protože se střezím identifikovat se s jeho nepřátelstvím,

nepřátelstvím marxistické občanské války, prohlašuje za nepřítel mě a mou teorii. Úžasné potvrzení. Každý mi dává za pravdu, pokud dám za pravdu jen jemu a jeho konkrétnímu rozlišování přítele a nepřítel. Kdybych řekl: Žid je nepřítel, dali by mi za pravdu nacisté; kdybych řekl: Nacista je nepřítel, dali by mi za pravdu ti druzí, atd. To jsou ale ještě ti relativně čestní. Nejhorší jsou ti, kteří popírají, že nepřátelství vůbec existuje a na tomto základě nepřátelství potvrzují. K tomu říká mnohé: habilitační práce příslušníka SS Lemmela proti mně: pojem „rasy“ si zabrali vesničtí chalupníci poté, co jim ho přenechali jejich nepřátelé atd.

28. 8. 47 večer <...>¹

Teď mě zasáhl začátek Tacitových *Dějin*. Je to už jen rétorika, jak mi řekl Ortega? Není to identita situace, tedy existenční podíl, participatio na jedné a téže prapůvodní a ústřední situaci našeho eonu? Naše ère actiaque, jak jí říká Proudhon, původ našeho eonu? Každé slovo té Tacitovy kapitoly je vyčerpávajícím způsobem aktuální: magna ingenia cessere; opus adgredior optimum casibus, atrox proeliis, discors seditionibus, ipsa etiam pace saevum. Ano, ipsa etiam pace saevum, bella civilia et externa plerumque permixta. Propojení vnější a občanské války, to není rétorika, ale rozpoznaná a vyřčená mrazivá skutečnost, nerozlišitelnost války a míru.

29. 8. 47

Nerozlišitelnost války a míru je současně fas nefasque mixtum; proměna práva v legalitu, tzn. připravení práva o jeho charakter reciprocity (stejná šance jeden případ reciprocity)

¹ Těsnoписná poznámka, není zcela čitelná.

a ilegality v taktický manévr (povolené válečné lsti, ruse de guerre občanské války).

Napsal jsem Hansi Barionovi: Váš článek² ke 100 letům Sohmovy úmrtí (1941) mě obrovsky zaměstnává. Postup právníků odrážíte s obrovským účinkem a srážíte nerozvážného agresora do propasti jeho vlastní problematiky. Naprostým právem. Může se teď (podle špatných vzorů) zkusit přimknout se k vítěznému teologovi, aby si z něj do své hlubiny utřhl alespoň kousíček?³ Třeba tak, že bude pokračovat v oné pro něj, jako pro juristu, fatální, antitetic-
ké posloupnosti pojmů:

pneuma – tradice,
charisma – úřad,
decize – instituce

s odvahou danou zoufalstvím, a to přes

suverenitu – legalitu

k

pouvoir constituant – pouvoir constitué

až dovnitř (nebo dolů), do hlubin metafyziky:

natura naturans – natura naturata⁴

(srov. s. 142 mé *Diktatur*), k neorganizovatelně organizujícímu, plenitudo potestatis immediatae in omnes et singulos?

² Na okraji: „*Deutsche Rechtswissenschaft*, leden 1942“

³ Na okraji: „Sohm 21. 4. 48“

⁴ Na okraji ne zcela čitelná, částečně těsnopisná poznámka.

(Pak otázka na Otto Brunnera, *Land und Herrschaft*, a K. H. Ganahla). Jak to vidím, zůstává Luther i na svou vlastní legitimizaci stále hluboko v tradici, dokonce v tradici středověkého *ius reformandi*. Naproti tomu kalvinisté znají a *Deo excitatus*, který se legitimizuje skrze znamení a zázraky. (Pak poukaz na nový jev na jinak tak stereotypizovaném poli lidských práv: právo na politický omyl; právo na náboženský omyl se stalo základem dosud moderního ústavního práva).

30. 8. 47

Současný právní řád „nezná nepřátelství“ (Otto Brunner, *Land und Herrschaft*, s. 38); proto to znechucení mou definicí politična? „Historikovi práva činí pojmy nepřátelství (soukromé odplaty) a pomsty zvláštní potíž.“ „Je neustále přesvědčen, že právo na soukromou odplatu a právo na pomstu je buď předprávně-soukromým jevem, nebo nedokonalým krokem směrem k modernímu vývoji, zejména ve středověkém právu soukromé odplaty.“ Další důvod k citlivosti vůči nepřátelství: H. Heller a Willy Haas: připsování myšlenky na zničení.

31. 8. 47

Narazil jsem na berlínskou přednášku Jamese Shotwella, březen 1927 (po Ernstu Jäckhovi [sic] „formální úvod“ k novému pojetí války s kriminalizací útočníka). „Nacházíme se v bodě obratu světové politiky?“ Od repetitivního, světového postoje k vědě, demokracii, cílům, kterým dříve propůjčovala spravedlnost válka, my doplňujeme: spravedlnost jiným způsobem. Průmyslová revoluce velmi důležitá; dochází zde k proměně namísto opakování.

Dříve byl svět „statický“ a existovaly války, teď se stává dynamickým a má být mír; zvláštní; zlost a špatné svědomí hledají

viníka a obětího beránka; a najdou se blázni a hlupáci, kteří této potřebě naběhnou. I to ještě patří k dynamice nové světové epochy. Válka už není ultima ratio, ztratila svůj *raison d'être*. „Tento nový dynamický svět, výtvar lidského ducha, naproti tomu (oproti postupujícímu ničení způsobovanému válkou) nemá jiný nástroj obrany, jak zachránit své nejcennější dědictví (co je tím nejcennějším dědictvím?) než právě techniku, o níž se současně opírá a kterou se ohrožuje, protože každý její objev tlačí protivníka k objevu rovnocennému, ba ještě strašlivějšímu.“⁵ To nám vyjevila válka 1914–18. Ukázala nám, že to není náhoda, ale typický jev a že bude tím silnější, čím více se bude rozvíjet civilizace. Co to znamená? Čím strašlivější budou zbraně, o to méně úcty ponechají protivníkovi. To je nové: protivník bude diskvalifikován o to intenzivněji.

1. 9. 47

Co z toho plyne? ptá se J. Shotwell. Odpověď: Protože válka přestala být předvídatelná (jako bývala ve staticko-repetitivním období světa), už nenáleží věčné politice, a [tudíž] musíme vypracovat věcnou politiku míru (Společnost národů, mezinárodní justici, Locarno).⁶

Domnívám se: Jen proto, že válka přestala být předvídatelná, nemusí ještě přestat existovat. Vždy byla Božím úradkem, tudíž nepředvídatelná. Otázkou je, zda skončí nepřátelství, a to bohužel neskončilo. To, že válka už není předmětem věčné politiky, přece může mít také za následek, že spolu s formou a obsahem války se změní i smysl a obsah věčné politiky a tato politika už nebude pouhým „uměním možného a předvídatelného“ jako v 19. století. Je možné, že právě

⁵ Na okraji: „Tato věta odhaluje vlastně vše, jedna z nevyčerpitelných vět.“

⁶ Na okraji: „srov. 13. 6. 48, 9. 5. 50“

z vůle zachránit nejčennější dědictví, právě z vědomí obrovského bodu obratu a dynamického charakteru současnosti, právě z vědomí nepředvídatelnosti války vznikne nový druh věcné politiky, která do sebe toto vědomí pojme a nezalekne se připravenosti obstát v nebezpečí proti téže připravenosti na opačné straně, když si bude jista, že vlastní správné zbraně.

2. 9. 47

Ta přednáška Jamese Shotwella z března 1927 je pro Německo jednou z bujících a osudových přednášek; přednáška na nově založené Carnegieho katedře na Vysoké škole politické. (Srovnání: Schellingova přednáška z listopadu 1841 na univerzitě). Kdo na ní seděl? M. J. Bonn. Dohledat! (26. 9. 47 k tomu vyšel článek M. J. Bonna, starý dobrý, chytrý Moritz!)

Spiritus malignus, magnus deceptor, o němž mluví Descartes, pronásleduje i mě. Jeho velká lest spočívá ve vzbuzování strachu z nevyhnutelného klamu vši lidské existence. Zloděj křičící „chyťte zloděje!“ je celkem neškodná postavička oproti podvodníkovi, který nám našeptává, že nás přece lze tak snadno oklamat. Descartes toho nejděsivějšího ze všech podvodníků znal; odpovídal mu „sum“; ano, sum, sum, sum, včeličko, bsum. Descartes k tomuto hlodajícímu červíkovi doplnil ještě „ergo“; dojemné. My už mu nějakým ergováním neunikneme; už ani modlením, jak jsme se to naučili od rodičů; už jen znamením kříže. Děkuji ti, Annette.

Dokáže být tak skvělá, se svou dioskurovskou nabídkou snaživému literátovi; ona, Penthesilea mezi lyricky nadanými příručími biedermeieru; svěží stromek v pomněnkami ozdobené jedovaté bažině německé doby předbřeznové; ona, která se tak sklání, jako „maticka“ jednoho nafoukance, chytrá, bláhová dívka, v jejíž řádní spořádanosti tkvělo víc ducha než v továrně na poezii Lenauovy doby; příliš smutné

a s ní příliš. Měla jsi potkat Heinricha von Kleista; třeba by na vteřinu probudil amazonku; přetrhla bys ho, ale byl by to šlechtetnější konec než tristní sebevražda u Wannsee. Ale i zde platí: pryč se všim „kdyby“! Tout ce qui arrive est adorable.

Ruské končiny jsou širé a daleké; duchovní končiny země mezi Moselou a Sálou, mezi Frískem a Breisgau jsou ale mnohem hlubší a větší.

Tisíckrát jsem řekl: Nic nelze zničit; a Adam Müller na Fichteho adresu řekl: Kdo druhého zcela zatratí, zatratí i sebe k věčnému boji. Možná je to ale právě smysl agonální víry.

Shotwellovo nepochopení tohoto agonalismu (který právě nechce zničit); rozlišení agonálního a eticko-morálního pojetí nepřítelů, ve kterém dopadá agonální pojetí nečekaně dobře (a dokonce i morálně pozitivně).

3. 9. 47

Gerhardu Güntherovi: Chci se na tomto místě vzpamatovat z honu, jehož zvěří jsem už po léta. Už třikrát mě Leviathan opět vyvrhl. Teď už chápu proroka Jonáše, který se zdráhal následovat příkazu Pána a jít do Ninive, aby tam kázal lidem. To také nechci, kázat teď pokání; ani nechci jít do Ninive. Ergo: quiesco, exsul in (ipsa) patria mea.

O Bernanosovi: Považuji ho za velmi ohroženého.⁷ Jeho slova na kongresu Unesco v Ženevě koncem roku 1946 v sobě mají cosi zoufale vyzývavého. Co tam má co dělat? („Většina skutečně chudých se nestala lidovými komisari; vykořisťovatelé lidu je pověsili, za potlesku chudáků. Tak tomu bylo s Ježíšem Kristem a já doufám, že to čeká i mě.“)⁸

⁷ Na okraji: „Dodatečná poznámka (listopad 47): k smíchu; stal se velvyslancem v Římě.“

⁸ Na okraji spleť stenografických zápisků, ne zcela čitelných.